

Vad är den Karismatiska förnyelsen i Katolska kyrkan

Av Bengt Malmgren

Seminarium hållit vid Oas sommarmöte i Kungsbacka juli 2012

Pingstens Ande har alltid funnits över kyrkan, utan den vore allt liv förtorkat, all kraft borta och Jesus och gemenskapen kring honom en för längesedan bortglömd parentes i historien.

Karismatisk förnyelse handlar inte om något annat än detta: Att medvetandegöra, bejaka och praktisera livet i den Helige Ande. Det är inget vi själva har kontroll över, Gud inbjuder oss att överlåta oss och låta oss ledas av Anden. På så sätt tillåter vi Gud att vara Gud. Om vi frestas att tänka att själva har kontroll riskerar vi att falla i samma synd som Adam och Eva, att vilja bli som Gud. Den Karismatiska förnyelsen är Guds verk, inte människans.

Karismatisk förnyelse är ingen särskild spiritualitet eller intriktning i kyrkan, utan en nåd given åt hela kyrkan. Lika lite som den klassiska Pingströrelsen äger Karismatiska förnyelsen något monopol på den Helige Ande. Vi katolska karismatiker är fullt ut katoliker som underordnar oss Katolska kyrkans läroämbete och våra lokala biskopars pastorala ansvar. Vi är inte ute efter att blida någon ny kyrka, utan främja Andens liv i hela Katolska kyrkan.

Den Karismatiska förnyelsen har ingen enskild grundare, den har ingen starkt sammanhållen struktur, inga medlemslistor utan kommer till uttryck i en mängd av varandra oberoende initiativ såsom bönegrupper, bibelskolor, kommuniteter, TV-stationer, seminarier, olika missioner etc.

Inte desto mindre är det samma grundläggande erfarenhet och samma generella målsättning som förenar alla dessa olika uttrycksformer, och relationerna mellan de olika delarna kännetecknas av nätverk och informellt samarbete som finns både på lokal nivå, stiftsnivå, nationell och internationell nivå. Helt naturligt relaterar man till varandra och upplever sig som medlemmar i en och samma familj. Det finns inget behov av mer fasta formella strukturer - man är medvetna om att man redan är fullt inlemmade i Katolska kyrkans gemenskap, vilket är fullt tillräckligt.

Karismatiska förnyelsen började som en helt oväntad utveckling 1967 bland studenter vid D-univ i Pittsburgh, USA. Det var några år efter Andra Vatikankonciliet avslutning. Andra Vatikankonciliet sammankallades av påven Johannes XXII och hölls i olika sessioner mellan 1962-65. Syftet med konciliet var att öppna fönstren i kyrkan mot den moderna världen, och i samband med tillkännagivandet av konciliet bad Johannes XIII följande bön:

Gudomlige Ande, förnya dina under i vår tid som i en ny pingst...

Andeutgjutelsen över studentgruppen i Pittsburgh och den därefter snabbt växande förnyelsen kunde nästan förefalla som ett svar på Johannes XXIII's bön. Men mycket annat som förberett vägen för den helige Ande hade dessförinnan hänt både inom och utanför Katolska kyrkan.

I slutet på 1800-talet fanns en nunna i Italien som hette Elena Guerra. Hon hade på sitt hjärta att uppmana den dåvarande påven Leo XIII att förkunna för katolikerna om livet i den Helige Ande. Påven gav 1897 ut en encyklika om den Helige Ande, *Divinum Illud munus*, och på nyåret 1901 bad han för hela kyrkan hymnen *Veni Creator Spiritus* och invigde 1900-talet som den Helige Andes

århundrade. Det är en händelse som ser ut som en tanke att den klassiska Pingströrelsen under 1900-talets första årtionde föds i Los Angeles. W Seumor pastorn i vars församling på Azusa street rörelsen tog sin början år 1906 var född av katolska föräldrar.

Den katolska Studentgruppen i Pittsburgh hade innan Anden föll över dem studerat den Helige Ande i den tidiga kyrkan, och de hade även haft kontakt med pingstvännen.

Andra Vatikankonciliet utvecklade en pingstteologi som är helt och hållet bejakar den karismatiska dimensionen i kyrkans liv. Det uttalas i den dogmatiska konstitutionen om Kyrkan, Lumen Gentium att de karismatiska nådegåvorna är verksamma också i vår tid, att de är ämnade för alla kristna och är till nytta och uppbyggnad för hela kyrkan (LG 12). En av de drivande krafterna som medverkade till dessa tydliga formuleringar var en av de fyra kardinaler som utsetts till att strukturera koncilieförhandlingarna: den belgiske Kardinal Joseph Leon Suenens. Han utsågs också senare av påven Johannes Paulus II att vara Katolska kyrkans kontaktbiskop till förnyelsen, och han har betytt mycket för att förankra den Karismatiska förnyelsen vid kyrkans hjärta.

Förnyelsen är inte ute efter att skapa fler och större grupper, och strävar inte efter att bygga upp stora organisationer. Vår enda önskan är hjälpa andra kristna att få sina liv förnyade så som våra liv förnyats genom den Helige Ande. Vi eftersträvar en total öppenhet för att låta Anden styra våra liv i vårt engagemang för kyrkan och samhället. Förnyelsen vill främja den Helige Andes liv i alla dess former i hela kyrkan. Lite organisation kan dock vara praktiskt, men denna hålls till ett minimum.

I det engelskspråkiga sammanhanget brukar man tala om Katolska karismatiska förnyelsen som CCR, vilket är en förkortning av Catholic Charismatic Renewal.

ICCRS (International Catholic Charismatic Renewal Services) är ett serviceorgan för att samordna och främja CCR på världsplanet samt utgöra ett kommunikations- och samarbetsorgan gentemot Katolska kyrkan officiellt. ICCRS består av ett internationellt råd samt ett servicekontor i Rom. ICCRS är en officiellt erkänd juridisk person i kyrkan enl den kanoniska lagen § 116 och har statuter utfärdade som reglerar dess målsättning och struktur. Där sägs bl.a:

ICCRS is an institution which works in communion with the Holy See, and is open to welcome and represent all the Charismatic expressions in the world that have the same spiritual inheritance, and share the same doctrine in communion with the Magisterium of the Church.

ICCRS consists of an international Council which shares and establishes the central goals, objectives and projects, having an office located in Vatican City, responsible for carrying out the decisions of the Council.

In pursuing its goals and objectives ICCRS seeks to offer helpful service to the CCR. It seeks also to gather wisdom, insight and experience, and to make it available world-wide.

På nationell nivå finns på motsvarande sätt nationella service-kommittéer (NSC) som har motsvarande uppgift på nationell nivå, samt att hålla kontakt med ICCRS och de lokala biskoparna.

De flesta biskopskonferenser har erkänt den Karismatiska förnyelsen, och några nationella servicekommittéer och kommuniteter i olika länder har också ansökt om och fått kanonisk status. KKS, (Katolsk Karismatisk förnyelse i Sverige) är den nationella servicekommittén för Sverige. Vi har inte formellt några statuter ännu, men har ett bra samarbete med Stockholms katolska stift och biskop Anders Arborelius som ger förnyelsen sitt fulla stöd.

Målsättningen för Karismatiska förnyelsen är densamma som för Kyrkan som helhet och beskrivs i statuterna för ICCRS:

- främja kontinuerlig mogen personlig omvändelse till Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare
- främja ett målmedvetet personligt mottagande av den helige Andes person, närvaro och kraft
- främja mottagnadet och bruket av de andliga nådegåvorna (karismerna), inte bara inom förnyelsen, utan i hela kyrkan
- främja evangelisation i den helige Andes kraft, innefattande evangelisation av icke-kristna, re-evangelisation av nominellt kristna och evangelisation av kulturerna och sociala strukturer
- främja kontinuerlig tillväxt i helgelse genom tillbörlig integration av dessa karismatiska strävanden i kyrkans fulla liv

Karismatiska förnyelsen var något som skedde som ett initiativ av den helige Ande. Först i efterhand kom den teologiska reflektionen och försöken att förstå och teologiskt beskriva det som hänt. Då förnyelsen var som kraftigast växande i USA gav några amerikanska teologer ut en skrift där man teologiskt beskriver det som sker och sätter in andedopet i ett sammanhang med de kristna initiationssakramenten dop, konfirmation och eukaristi. Man konstaterar att detta samband har funnit från början under kyrkans första århundraden, och det som nu sker är en återgång till det som är normaliteten för kyrkan. Deras slutsats är att dopet i den Helige Ande är normerande för ett normalt kristet liv. Skriften heter "BLÅS LIV I NÅDEGÅVAN – Vad har dopet i den Helige Ande att göra med att bli kristen?" Sedan dess har mycket skrivits över ämnet. En av förnyelsens namnkunnigaste personer, det påvliga hushållets predikant, kapucinmunken och prästen p Raniero Cantalamessa har skrivit böcker om den Helige Ande, ICCRS har hållit många teologiska seminarier och gett ut dokument om olika aspekter på förnyelsen.

Förnyelsens brist på fast organisation och formella strukturer är både en styrka och en svaghet. Det fäster uppmärksamheten på att förnyelsen inte är ordnat och strukturerat av människor, utan Guds verk genom den helige Ande. Det fäster också uppmärksamheten på att Guds handlande temporärt kan förefalla rörligt, då vi inte har full kontroll, och det gäller att motstå frestelsen att hjälpa Gud på traven genom att "städa upp" och låsa in förnyelsen i alltför fasta strukturer som då riskerar att bli människoverk som bromsar mer än främjar.

Att det inte finns fast organisation innebär inte att det finns brist på ledarskap, men det är en annorlunda form av ledarskap än inom fasta institutioner med formella tjänstetillsättningar. Ledarskapets natur inom Karismatiska förnyelsen är att vara tjänande, inte att kräva lydnad och konformitet. En ledare känns igen genom att han eller hon är utrustad av Gud med andliga gåvor för sitt ledarskap. Ledarskap är såväl en andlig gåva som något man kan ha naturlig fallenhet för. De naturliga gåvorna bekräftas och befruktas av Anden. Det finns ingen enhetlig formell procedur för att utse ledare, och det finns ingen formell hierarki. Den katolska karismatiska förnyelsen står helt under de lokala biskoparnas pastorala ansvar. Bristen på formellt ledarskap kan ibland leda till oenighet och problem, och den lokale biskopen kan besluta att lägga ner vissa projekt om svårigheterna inte kan hanteras.

Men hur oordnad och ostrukturerad Karismatiska förnyelsen än kan te sig, inget gräsrotsinitiativ i Katolska kyrkan har någonsin vuxit och spridit sig så snabbt och kraftfullt som den Karismatiska förnyelsen. Det beror på att det är ett direkt verk av den Helige Ande, inte av människor. Miljontals

människors liv har förvandlats, vilket förnyat tron, gett nya visioner, den helige Andes eld har upptänts i människors hjärtan, de har fått en ny kärlek och en ny beslutsamhet att tjäna Herren inom ramen för vilken kallelse det än gäller, som samhällsmedborgare, förälder, präst, biskop... Idag räknar man med att minst 120 miljoner människor som kan vittna om att deras liv blivit förvandlat på detta sätt genom den Karismatiska förnyelsen.

Från början var det USA som dominerade, helt naturligt eftersom förnyelsen började där, men idag är Afrika, Asien Syd- och Latinamerika de delar av världen där förnyelsen är som störst.

Alla de sista påvarna har uttalat sig positivt om Karismatiska förnyelsen och givit den sitt stöd. Påven Paulus VI kallade det för en chans för Kyrkan och världen, och påve Benedikt har sagt att det är viktigt med en ny pingstens kultur i Katolska kyrkan, och den tidigare påven Johannes Paulus II hade verkligen ett hjärta för förnyelsen. Jag var själv med på en internationell karismatisk konferens i Rom 1984 där påven uppmanade oss inom Karismatiska förnyelsen att vara trogna vår kallelse och tillsammans med honom "öppna dörrarna för Frälsaren"

Det som kännetecknar Karismatiska förnyelsen är vår förståelse av den helige Andes roll i Kyrkan som inte har ändrats sedan kyrkans första tid så som det beskrivs i Apostlagärningarna. Apostlarna var mycket noga med att den fulla initiationen i det kristna livet också omfattade mottagandet av den helige Ande, det som med Apostlagärningarnas terminologi kallas "dopet i den helige Ande", vilket i allmänhet medförde olika nådegåvor och en påtaglig förändring som erfars både av den som mottar andedopet, och att utomstående kan konstatera att något nytt har skett med personen.

Beviset på Andedopets autenticitet är inte i första hand avhängigt i en analys av erfarenheten i sig själv, utan snarare av de effekter det får i de enskilda personernas liv och i de frukter som frambringas. I många officiella uttalanden från Kyrkan pekas just på de goda frukterna som förnyelsen frambringar.

Det viktiga för Karismatiska förnyelsen är att vara trogen sin kallelse och fortsätta att proklamera dopet i den helige Ande - Pingstens nåd som normativt för Kyrkans liv och alla kristna. Denna nåd leder oss in i en personlig levande relation med Gud, Fadern, sonen och den helige Ande och hjälper oss att söka helgelse i våra liv. Med dopet i den helige Ande kommer olika nådegåvor, karismer som enligt Andra Vatikankonciliet dokument om Kyrkan är ändamålsenliga och nyttiga för Kyrkans uppbyggnad.

Det är också viktigt att finna en hälsosam balans och dynamisk spänning mellan de karismatiska och institutionella dimensionerna i Kyrkan. Som karismatiska katoliker är vi trogna mot kyrkan och helt underställda läroämbetet och dess vägledning. Vi är i första hand katoliker, sedan är vi karismatiska.

Det finns ingen motsättning eller dragkamp mellan den institutionella och den karismatiska, dessa dimensioner existerar tillsammans. Vi behöver formas av kyrkan och övervinna frestelsen att låta oss helt styras av personliga övernaturliga uppenbarelser. Vi måste akta oss för att bli trångsynta och inåtvända. Vi måste lyfta blicken och se den större bilden av Kyrkan i världen. Utan den institutionella dimensionen skulle det vara brist på god ordning, och det blir kaotiskt. Men utan den karismatiska dimensionen skulle det vara mycket lite liv i kyrkan som skulle te sig som stel och fyrkantig. Vi behöver båda.

Vi vet att Katolska kyrkan är överlåten åt ekumeniken. Påven Johannes Paulus II gav ut den stora ekumenikencykliken *Ut Unum Sint* som anger riktlinjer för ekumeniken. Enligt dessa är ekumeniken ett måste för alla katoliker, inget vi kan välja att göra eller låta bli. Eftersom vi delar erfarenheten av dopet i den helige Ande med protestanter, pingstvännen och nya icke samfundsanknutna karismatiska kristna församlingar, så har den Karismatiska förnyelsen en alldeles speciell roll att spela i att bygga starka ekumeniska relationer. För att göra detta är det viktigt att vi först är trygga i vår katolska identitet. Påven Paulus II talade till förnyelsen och kallade oss till "kyrklig mognad", vilket betyder att på ett fullödigt sätt ta del av och spela en roll i Katolska kyrkans liv.

Den katolske prästen Peter Hocken har i många år studerat Pingströrelsen och Karismatiska förnyelsen. Han ser allt detta, den klassiska pingströrelsen och karismatisk förnyelse i gamla protestantiska samfund och katolska kyrkan, liksom uppkomsten av nya karismatiska icke samfundsanknutna församlingar som en enda ström av Guds nåd som hänger ihop. Därför använder vi nu mera och mera uttrycket *pingstkarismatisk förnyelse* som ett sammanfattande namn på allt detta.

Pingströrelsens avsikt var inte från början att bygga nya samfund, men kom med tiden att bli alltmer exklusiv då de etablerade samfunden tog avstånd från denna form av karismatik. Efter hand kom man att se sig själv som framtidens kyrka, medan de gamla samfunden betraktades som döda utan andligt liv.

Pingstvännen David du Plessis "Mr Pingst" blev den som fick vittna om äktheten i de nya karismatiska rörelserna inom de äldre samfunden. Han blev en brobyggare mellan de gamla samfunden och Pingströrelsen. Denna speciella brobyggartjänst var profetisk och förutsagd i en profetia av Smith Wigglesworth 1936. Från 1959 far David du Plessis världen runt för att förkunna detta Andens utgjutande över kristna i varje samfund på varje kontinent. Vad kristna i andra samfund nu upplever, förkunnade han, är dopet i den helige Ande, samma nåd som Herren utgöt över de första pingstvännerna på Azusa Street. Hans speciella tjänst var profetisk. Du Plessis insåg vikten av ett enhetligt uttryck för att beskriva den nåd som var gemensam för troende inom alla traditioner. Jag har haft förmånen att själv träffa David du Plessis på en internationell katolsk karismatisk konferens i Rom 1984.

Också Levi Pethrus inställning till ekumeniken har omprövats under senare år. Joel Halldorff och Aronsson tillhör dem som betonat Pethrus ekumeniska inriktning. Det faktum att Pingströrelsen i Sverige ansetts obligat måste finnas inom fristående församlingar har inget med teologiska överväganden att göra, menar Aronsson utan är kulturellt betingat utifrån svensk folkrörelsemodell. Kommunisterna byggdes upp sina förbund på samma sätt.

1900-talet kom verkligen att bli den Helige Andes århundrade helt enligt påven Leo den XIII's böneintention på nyåret vid 1900-talets begynnelse. Under loppet av 1900-talet har 25% av kristenheten blivit involverad i den klassiska pingströrelsen eller karismatisk förnyelse inom de gamla samfunden. Peter Hocken som studerat den pingstkarismatiska strömningen talar om fyra olika "Andens överraskningar" där utvecklingen tagit en helt annan vändning än vad man kunde tänka ut eller fantisera om i förväg. Dess överraskningar är:

- 1906: *Pingströrelsen startar på Azusa Street LA och blir snabbt en världsrörelse.*
- 1960-talet: *Karismatisk förnyelse i äldre protestantiska samfund.*
- 1967: *Karismatiska förnyelsen börjar i Katolska kyrkan och sprids inom hela världskyrkan.*
- 1970-talet: *Messiansk judaism utvecklas.*

Peter Hocken sätter in framväxten av judekristna församlingar i samma perspektiv som den pingstkarismatiska strömmen. Den judekristna delen som varit borta från kristenheten sedan 500-talet är nu på väg att återvända. Säkert står det i samband med de fruktansvärda erfarenheterna av Förintelsen och kristenhetens omprövning av sitt antisemitiska förflutna. Ersättningsteologin är nu väsentligen utmönstrad ur kristenheten, och påven Johannes Paulus II som bl.a. besökte Jerusalem år 2000 tillhör dem som tagit initiativ till att be judarna om förlåtelse för kyrkans historiska förbrytelser mot dem. Under 1900-talets senare del, efter sexdagarskriget 1967, har allt fler judar i Jesus upptäckt den Messias de väntat på och vi har fått en tillväxt av judekristna församlingar, som tror på Jesus samtidigt som man håller fast vid sina judiska seder. Han ser judekristendomens återvändande till kristenheten som den felande länken i den ekumeniska processen. Judekristna verkar ofta katalyserande på ekumeniken som annars kan gå ganska trögt. Först med återvändandet av den judekristna delen av kristenheten kan Kristi kropp bli hel.

Hocken reflekterar över hur man kan förstå den pingstkarismatiska strömningen i världen som ett uttryck för Guds ingripande på ett sätt som vi människor inte har kunnat förutse eller planera. Det tycks vara så att Guds ande rör sig ganska suveränt mellan olika delar av Kristi kropp och är inte alls lika noga med samfundsgränser som vi människor ofta är. Han ser det andliga skeendet med den pingstkarismatiska förnyelseströmmen under 1900-talet som ett uttryck för gudomlig vishet. Sett ur detta perspektiv är det något större än strikt Pingströrelsen och de karismatiska förnyelserörelserna inom de olika samfundet. Våra mänskliga definitioner tenderar att stänga in och begränsa Anden. Det gäller att lyfta blicken och se de större perspektiven.